

Position Paper ten behoeve van het rondetafelgesprek stikstofproblematiek

Maandag 21 juni 2021

Geachte Kamercommissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Hartelijk dank voor uw uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek stikstofproblematiek. In dit position paper delen wij onze inzichten over het stikstofprobleem, onze reflecties op de huidige aanpak en aanbevelingen voor vervolg.

In het kort

1. Het Wereld Natuur Fonds (WWF-NL) constateert dat ook met de huidige stikstofaanpak, natuur nog steeds fors onder druk blijft staan en dat zelfs de kans bestaat dat natuurverlies zal versnellen.
2. Daarmee wordt een groot risico genomen dat unieke belangrijke natuurwaarden verloren gaan. De Europese Habitatrictlijn, waarmee bijzondere natuur beschermd zou moeten worden door Nederland, stelt dat verslechtering van de staat van de natuur niet is toegestaan. De Wet stikstofreductie en natuurverbetering gaat hier nu aan voorbij. Daardoor bestaat de situatie dat – ondanks de wet – vergunningverlening voor economische activiteiten in een impasse zit.
3. Het is daarom noodzakelijk dat een hogere en snellere emissiereductie wordt ingezet zodat natuur kan herstellen. Uitgangspunt hierbij is minimaal het advies van de Commissie Remkes, onder voorwaarde dat aan het verslechteringsverbod wordt voldaan.
4. Naast reductie van de uitstoot van stikstof, vragen ook klimaatverandering, verdroging en de ondermaatse kwaliteit van ons water om actie. Stikstofmaatregelen moeten daarom ook bijdragen aan een integrale transitie naar een duurzame kringlooplandbouw. Alleen een ambitieuze en integrale bronaanpak zorgt ervoor dat alle economische sectoren, inclusief de landbouw, daadwerkelijk toekomst- en ontwikkelperspectief krijgen.

Meer ambitie is ecologisch en juridisch nodig

Uit het WWF Living Planet Report van 2020 '[Natuur en landbouw verbonden](#)'¹ blijkt hoe slecht het gaat met natuur en biodiversiteit in Nederland: dierpopulaties in open natuurgebieden, zoals heide, zijn de afgelopen dertig jaar sterk achteruit gegaan. In heidegebieden op hoge zandgronden, met zeer hoge stikstofneerslag, is de omvang van dierpopulaties gekelderd: gemiddeld met bijna 70%. Kenmerkende plant- en diersoorten in die gebieden zijn slecht bestand tegen de effecten van te hoge concentraties stikstof. In agrarische gebieden zijn populaties wilde dieren gemiddeld gehalveerd.

Ondertussen hebben we al bijna twee jaar te maken met de grote stikstofimpasse die ten grondslag ligt aan deze natuurcrisis. Op 29 mei 2019 heeft de hoogste rechter in Nederland – de Raad van State – het Nederlandse stikstofbeleid (Programma Aanpak Stikstof-PAS) naar de prullenbak verwezen omdat het niet voldoet aan de Europese natuurbeschermingswetgeving: de Vogel- en Habitatrictlijn. Jarenlang is ruimte voor economische groei leidend geweest ten koste van adequate natuurbescherming. Sinds die uitspraak twee jaar geleden is de situatie voor natuur niet verbeterd.

En even zolang zit Nederland op slot want er is pas weer ruimte voor het bouwen van huizen en andere economische ontwikkelingen als de overheid onomstotelijk ervoor zorgt dat onze natuur niet verder verslechtert. En dat is nu nog steeds niet het geval. De Europese Habitatrictlijn, waarmee bijzondere natuur beschermd zou moeten worden door Nederland, stelt namelijk dat verslechtering

¹ Living Planet Report Nederland Natuur en landbouw verbonden, 2020, [wwf-living-planet-report-nederland-2020-natuur-en-landbouw-verbonden.pdf](#)

van de staat van de natuur niet is toegestaan. En dat maakt de huidige aanpak onhoudbaar voor iedereen: geen ontwikkelperspectief.

De door de overheid ingestelde [adviescommissie Remkes](#)² was in juni 2020 duidelijk: om economische ontwikkeling mogelijk te maken is minimaal een reductie van 50% van de stikstofuitstoot voor 2030 nodig. Alleen dan maakt natuur een kans te herstellen en is er ruimte voor economische ontwikkeling. Vervolgens heeft het parlement begin 2021 ingestemd met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. Deze wet is - net zoals het PAS - gebaseerd op een politiek compromis waarbij het uitgangspunt dat natuur niet verder meer mag verslechteren weer aan de kant is gezet ten gunste van economische ruimte. Doordat de ambities te laag zijn, kan natuurverlies in Nederland zelfs in een versnelling terecht komen.

De geplande stikstofreductie in de stikstofwet is zo weinig ambitieus dat [juridische experts](#)³, [ecologen](#)⁴, [hoogleraren](#)⁵ en zelfs [topambtenaren](#)⁶ grote twijfels hebben bij de houdbaarheid van deze wet en pleiten voor een meer ambitieuze aanpak in lijn met het advies van Commissie Remkes. Divers onderzoek⁷ onderstreept de ecologische (en daarmee ook de juridische noodzaak) om de reductie van stikstof voortvarender aan te pakken. Minimaal de helft van de stikstofuitstoot moet zo snel mogelijk verminderd worden, oplopend tot minstens 70% om uiteindelijk tot een goede staat van instandhouding van natuur te kunnen komen.

Reden voor Greenpeace om de Nederlandse staat te sommeren. Het Wereld Natuur Fonds steunt deze sommatie van Greenpeace. We zouden liever zien dat we helemaal niet zo'n ernstig en ingrijpend instrument zouden moeten inzetten. Jarenlang is geprobeerd het stikstofprobleem op te lossen met politieke compromissen, overleg en akkoorden. Maar op het stikstofdossier valt niets meer ['te geven en te nemen'](#)⁸. Dit is dus hét moment om het anders te doen.

Onze oproep

Het Wereld Natuur Fonds constateert dat met de huidige stikstofaanpak, natuur nog steeds fors onder druk blijft staan en dat zelfs de kans bestaat dat natuurverlies zal versnellen. Zonder substantiële reductie van stikstofuitstoot zullen de miljarden aan investeringen voor natuurherstel niet effectief ingezet kunnen worden. De huidige aanpak kan bovendien leiden tot een nieuwe impasse in economische ontwikkeling. De oproep van WWF-NL aan de politiek is dan ook: verbeter de aanpak van stikstof. Alleen een ambitieuze en integrale bronaanpak zorgt ervoor dat alle economische sectoren, inclusief de landbouw, daadwerkelijk toekomst- en ontwikkelperspectief krijgen.

² Niet Alles Kan, 8 juni 2020, [Adviescollege Stikstofproblematiek overhandigt eindrapport: Niet alles kan overal | Nieuwsbericht | Aanpak Stikstof](#)

³ Reflecties op Wet stikstofreductie, Buenen, 8 juni 2020

Stikstofzaak: Nederlandse Staat terecht ter verantwoording geroepen, Bastmeijer, 25 mei 2021

⁴ Onderzoek naar een ecologisch noodzakelijke reductiedoelstelling van stikstof, Van den Burg et al., 9 april 2021

⁵ Oproep hoogleraren aan informateur: zet stikstofprobleem hoog op de agenda van nieuw kabinet - Universiteit Leiden [aan informateur: zet stikstofprobleem hoog op de agenda van nieuw kabinet - Universiteit Leiden](#)

⁶ Verkenningen stikstofopgave voor de langere termijn, 19 maart 2021, [Verkenningen stikstofopgave voor de langere termijn | Nieuwsbericht | Aanpak Stikstof](#)

⁷ Grenswaarden stikstof ter discussie, 14 juni 2021, [Grenswaarden stikstof ter discussie - Resource online \(resource-online.nl\)](#)

Onderzoek naar een ecologisch noodzakelijke reductiedoelstelling van stikstof, Van den Burg et al., april 2021

⁸ Stikstofzaak: Nederlandse Staat terecht ter verantwoording geroepen, Bastmeijer, 25 mei 2021